

Bijlage A

Programma van Eisen "ASBESTADVIESDIENSTEN"

Versie 1.1

Datum	20 februari 2018
Status	Definitief

Inhoud

1	Omschrijving werkzaamheden	4
1.1	Algemene omschrijving werkzaamheden	4
1.1.1	Doel werkzaamheden	4
1.1.2	Omschrijving werkzaamheden	4
1.2	Wanneer welke werkzaamheden?	5
1.2.1	Fase 1: Uitvoeren asbestinventarisatie en opstellen rapport (code 1-1 t/m 1-3)	5
1.2.2	Fase 2: Voorbereiden verwijderen asbest (code 2-1 t/m 2-5)	5
1.2.3	Fase 3: Coördinatie en toezicht op verwijderen van asbest (code 3-1)	6
1.2.4	Fase 4: Beheren (code 4-1 en 4-2)	6
1.2.5	Overigen (code 5-1 t/m 5-10)	6
2	Algemene voorwaarden uitvoering werkzaamheden	7
2.1	Werkwijze	7
2.1.1	Rapporten	7
2.1.2	Risicovolle situaties	8
2.2	Landelijk Asbestvolgsysteem	8
2.3	Voorwaarden met betrekking tot wet- en regelgeving	9
2.3.1	Eisen ten aanzien van actuele wet- en regelgeving	9
2.3.2	Afwijkingen vigerende asbestverwijderingsbesluit	9
2.4	Verantwoordelijkheid	9
2.5	Onbelemmerd toegang tot ruimten in een gebouw	9
2.6	Specifieke eisen vanuit de gebruiker	10
2.6.1	Zichtbaarheid asbestwerkzaamheden	10
2.7	Bezetting projectorganisatie OPDRACHTNEMER	10
2.7.1	Accountmanager	10
2.7.2	Adviseur asbestadviesdiensten	11
2.7.3	Administratieve ondersteuning	12
2.8	Voorschriften personele bezetting	12
2.9	Communicatie resultaten aan gebruiker	12
2.10	Laboratoria	12
2.11	Bezoek werk door het Rijksvastgoedbedrijf	12
2.12	Werkdagen	13
2.13	Spoedaanvragen	13
2.14	Calamiteitendienst	13
3	Fase 1: Uitvoering asbestinventarisatie	14
3.1	Asbestinventarisatie visueel of destructief (code 1-1 of 1-2)	14
3.2	Actualisatie asbestinventarisatie (code 1-3)	14
3.3	Algemene uitgangspunten	15
3.3.1	Geactualiseerde AIR en aanvullingen	15
3.3.2	Historisch onderzoek	15
3.3.3	Inventarisatieplan	16
3.3.4	Beperkingen van het onderzoek	17
3.3.5	Verwijderingen	17
3.3.6	Tekeningen	17
3.3.7	Kostenraming behorend bij inventarisatierapport	18
4	Fase 2: Voorbereiden verwijderen asbest	19

4.1	Controle beschikbaar AIR	19
4.1.1	Aanvullend onderzoek.....	19
4.2	Plan van Aanpak (code 2-1).....	19
4.3	Opstellen werkomschrijving, kostenraming en V&G-plan (code 2-2a)	20
4.4	Opstellen bestek, kostenraming en V&G-plan (code 2-2b).....	20
4.5	Opstellen voorlopige werkplanning (code 2-3)	22
4.6	Aanvragen omgevingsvergunning voor sloop of melding verwijderen asbest (code 2-4)	22
4.7	Begeleiding offerteaanvraag en/of aanbesteding en opstellen gunningsadvies (code 2-5)	22
5	Fase 3: Coördinatie en toezicht op het verwijderen van asbest	23
5.1	Coördineren	23
5.2	Procedures.....	23
5.3	Controleren en toezicht houden op het verwijderen van asbest.....	23
5.4	Meer- en/of minderwerk.....	23
5.5	Oplevering werkzaamheden verwijderen asbest.....	24
5.6	Restpunten	24
5.7	Eindrapport verwijderen asbest	24
5.8	Actualisatie AIR	24
6	Fase 4: Beheer.....	25
6.1	Asbestbeheersplan (code 4-1)	25
6.2	Periodieke controle (code 4-2)	25
7	Overigen.....	26
7.1	Aanvullend onderzoek (code 5-1)	26
7.2	Risicoblootstellingen onderzoek (code 5-2)	26
7.3	Markering asbesthoudende elementen (code 5-3)	26
7.4	Monsternamen en analyses (code 5-4 t/m 5-8)	26
7.5	Validatiemeting (code 5-9)	27
7.6	Inlegvel SMART (code 5-10)	27
8	Begrippenlijst.....	28
9	Overzicht bijlagen	32

1 Omschrijving werkzaamheden

1.1 Algemene omschrijving werkzaamheden

1.1.1 Doel werkzaamheden

De werkzaamheden betreffen het in kaart brengen van de asbestsituatie per perceel, gebouw dan wel gebouwdeel inclusief eventuele opstallen met als doel het Rijksvastgoedbedrijf in staat te stellen deze situatie te beheersen, waaronder begrepen het overgaan tot vervolgacties.

1.1.2 Omschrijving werkzaamheden

Er is een aantal werkzaamheden te onderscheiden die door het Rijksvastgoedbedrijf kunnen worden ingekocht binnen de RAAMOVEREENKOMST. De werkzaamheden zijn onderverdeeld in 4 fasen en een categorie 'overige werkzaamheden' en zullen verder met codes worden aangeduid, zodat werkzaamheden apart kunnen worden ingekocht. Op basis van de asbestsituatie per gebouw, zal het Rijksvastgoedbedrijf vaststellen welke werkzaamheden, uit welke fase(n), hij wanneer wil inkopen.

Onderstaande werkzaamheden zijn te onderscheiden. In deze werksomschrijving zijn de betreffende werkzaamheden nader uitgewerkt.

FASE 1: Uitvoering asbestinventarisatie en opstellen asbestinventarisatierapport

Code	Omschrijving	Artikel	Aantal* ¹
1-1	Volledige asbestinventarisatie visueel met kostenraming	3.1	1100
1-2	Volledige asbestinventarisatie visueel inclusief destructieve handelingen met kostenraming	3.1	
1-3	Actualisatie (niet destructief) van bestaande asbestinventarisatie	3.2	500

FASE 2: Voorbereiden verwijderen van asbest en bijkomende werkzaamheden

Code	Omschrijving	Artikel
2-1	Opstellen Plan van Aanpak verwijderen asbest	4.2
2-2	Opstellen werksomschrijving of bestek, kostenraming en V&G plan	4.3
2-3	Opstellen voorlopige werkplanning	4.4
2-4	Aanvragen omgevingsvergunning/melden verwijderen asbest	4.5
2-5	Begeleiding aanbesteding en opstellen gunningsadvies	4.6

FASE 3: Coördinatie en toezicht op verwijderen van asbest en bijkomende werkzaamheden

Code	Omschrijving	Artikel
3-1	Coördinatie en toezicht op verwijderen van asbest en bijkomende werkzaamheden	5.1 t/m 5.8

FASE 4: Beheren

Code	Omschrijving	Artikel
4-1	Opstellen Asbestbeheersplan	6.1
4-2	Uitvoeren periodieke controles	6.2

Overige werkzaamheden

Code	Omschrijving	Artikel
5-1	Aanvullend onderzoek	7.1
5-2	NEN 2991 onderzoek	7.2

5-3	Markering asbesthoudende elementen	7.3
5-4	Materiaalmonsters	7.4
5-5	Kleefmonsters	7.4
5-6	Luchtmonsters	7.4
5-7	Analyse luchtmonsters	7.4
5-8	Grondmonsters	7.5
5-9	Validatiemeting	7.6
5-10	SMART inlegvel	7.7

*¹ :In deze kolom wordt een indicatie gegeven van het te verwachten aantal keer dat een bepaalde activiteit, gelijkmatig verdeeld over de gehele looptijd van het contract, zal kunnen worden uitgevraagd. Aan geen van deze aantallen kunnen rechten worden ontleend.

1.2 Wanneer welke werkzaamheden?

1.2.1

Fase 1: Uitvoeren asbestinventarisatie en opstellen rapport (code 1-1 t/m 1-3)

Er zijn verschillende aanleidingen waardoor het Rijksvastgoedbedrijf voor een gebouw waarvan de bouw voor 31 december 1993 is aangevangen kan besluiten om een asbestinventarisatierapport (verder te noemen: AIR) op te laten stellen en te bepalen welk type asbestinventarisatie daarbij gewenst is.

Aanleiding 1: PROJECT/SLOOP

Als in het kader van een uit te voeren Rijksoverheidsproject (renovatie, instandhouding e.d.), werkzaamheden in het betreffende gebouw zullen plaatsvinden, moet het Rijksvastgoedbedrijf weten wat de status is van de asbestsituatie in het gebouw of gebouwdeel.

Aanleiding 2: BEHEER

Er vindt geen verandering in omstandigheden plaats in het betreffende gebouw of gebouwdeel maar nader inzicht in de asbestsituatie is gewenst.

Aanleiding 3: VASTGOED

Er is sprake van een aankoop/huur- of verkoop/beëindigen van de huur van het betreffende gebouw.

Bij zowel aanleiding 1, 2 als 3 zijn verschillende mogelijkheden:

- a) Er is nog geen AIR aanwezig; in dit geval kan worden gekozen voor code 1-1 en/of vervolgens 1-2.
- b) Er is een onvolledig AIR aanwezig; in dit geval kan worden gekozen voor code 1-1, 1-3 en/of 1-2.
- c) De aanwezige AIR is voor 31 december 2008 opgesteld; in dit geval kan worden gekozen voor code 1-1 en/of 1-2.
- d) De aanwezige AIR is ouder dan 3 jaar, maar dateert van na december 2008; in dit geval kan gekozen worden voor code 1-3.

1.2.2

Fase 2: Voorbereiden verwijderen asbest (code 2-1 t/m 2-5)

Indien het Rijksvastgoedbedrijf, op basis van het nieuwe of het bestaande AIR, besluit dat asbest moet worden verwijderd, gaat het Rijksvastgoedbedrijf een of meer werkzaamheden uit fase 2 inkopen. De afweging welke adviesdiensten moeten worden ingekocht, wordt per gebouw of gebouwdeel gemaakt. Voor een verdere beschrijving van de hierbij behorende werkzaamheden zie hoofdstuk 4.

- 1.2.3 *Fase 3: Coördinatie en toezicht op verwijderen van asbest (code 3-1)*
Indien het Rijksvastgoedbedrijf, op basis van een nieuwe of reeds bestaande AIR, besluit dat saneringswerkzaamheden uitgevoerd dienen te worden, zal het Rijksvastgoedbedrijf deze werkzaamheden inkopen.
Deze afweging wordt per gebouw of gebouwdeel gemaakt. Voor een verdere beschrijving van de hierbij behorende werkzaamheden zie hoofdstuk 5.
- 1.2.4 *Fase 4: Beheren (code 4-1 en 4-2)*
Indien het Rijksvastgoedbedrijf, op basis van een nieuwe of reeds bestaande AIR, besluit dat een beheersplan dient te worden opgesteld of dat periodieke controles nodig zijn, zal het Rijksvastgoedbedrijf deze werkzaamheden inkopen.
Deze afweging wordt per gebouw of gebouwdeel gemaakt. Voor een verdere beschrijving van de hierbij behorende werkzaamheden zie hoofdstuk 6.
- 1.2.5 *Overigen (code 5-1 t/m 5-10)*
De werkzaamheden die bij deze codes worden benoemd zijn faseonafhankelijk en kunnen op verschillende momenten gedurende het gehele proces van inventariseren en rapporteren, voorbereiden en het coördineren en toezicht houden bij het verwijderen van asbest worden aangevraagd. Voor een verdere beschrijving van de hierbij behorende werkzaamheden zie hoofdstuk 7.

2 Algemene voorwaarden uitvoering werkzaamheden

2.1 Werkwijze

De OPDRACHTNEMER dient gecertificeerd te zijn en gedurende de gehele looptijd van de raamovereenkomst gecertificeerd te blijven, conform geldende wet- & regelgeving, het werkveldspecifieke certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties. Tevens dient waar dit vereist is gecertificeerd personeel ingezet te worden.

2.1.1 Rapporten

De keuze van het format staat de OPDRACHTNEMER vrij, behoudens het format voor het asbestbeheersplan. Het format en de uiteindelijke rapportage dient naast het geldende werkveldspecifieke certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties minimaal aan onderstaande eisen te voldoen:

- Het bouwjaar dient duidelijk vermeld te worden bij de projectgegevens.
- De versie van de rapportage vermelden op het voorblad.
- Naamgeving document: gebouwnummer type document (AIR, AKR, ABP, EVA) versie (kleine letter v en dan volgnummer) datum (notatie jjjjmddd) indien gewenst eigen kenmerk OPDRACHTNEMER
- In de inleiding expliciet de verwijzingen naar de beperkingen/asbestbronnen en de samenvatting opnemen, inclusief versiebeheer wijzigingen.
- Beperkingen/asbestbronnen worden zo duidelijk en volledig mogelijk beschreven
- Bemonstering en analyse van asbestverdachte materialen en/of elementen altijd opnemen in de rapportage en de bijbehorende tekeningen. Ook indien er in deze materialen en/of elementen geen asbest aangetroffen is.
- De risicobeoordeling per bron voor de gebruikssituatie:
 - direct risico – op korte termijn saneren – onderzoeksgebied niet betreden
 - indirect risico – op termijn saneren – beheersplan opstellen
 - geen direct risico – saneren bij renovatie / sloop – beheersplan opstellen
- Indien meerdere verwijderingsmethoden mogelijk zijn dienen de verschillende mogelijkheden in de rapportage opgenomen te worden, inclusief wettelijke bijlagen. Hierbij kan gedacht worden aan pakkingen, cv-ketels e.d.
- Er wordt enkel nog gebruik gemaakt van de risicoklasse volgens de SMART. Dit wordt ook altijd expliciet vermeld in de rapportage.
- Indien een element risicoklasse 1 krijgt, dient in het rapport, op een geschikte plaats, de volgende zin vetgedrukt te worden opgenomen: "Het Rijksvastgoedbedrijf verlangt en verplicht daartoe, in aanvulling op werkveldspecifieke certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties en asbestverwijdering, dat asbesthoudende elementen in Risicoklasse 1 ook door een gecertificeerd asbestverwijderingsbedrijf worden verwijderd, en worden vrijgegeven door een geaccrediteerd laboratorium, conform NEN2990."
- De checklist object gerelateerde zaken t.b.v. asbestinventarisatie (Bijlage I) dient altijd toegevoegd te worden, hierin dient tevens te worden opgenomen wat onderzocht is waarvan visueel is vastgesteld dat deze elementen asbestvrij zijn. Toepassingen waarvan bekend is dat deze asbest kunnen bevatten, zoals beglazingskit, elektrische installaties, dienen te worden beoordeeld en moeten terug te vinden zijn in het asbestinventarisatierapport.

- De rapportage dient altijd een tabel met eerder verwijderde asbesthoudende elementen te bevatten, met verwijzing naar vrijgavecertificaat en/of eindbeoordeling
- Er dient een duidelijke scope-omschrijving opgenomen te worden in de rapportage zodat duidelijk is welke objecten, opstallen, ruimtes meegenomen zijn in de rapportage.
- De objectreferentie(s) zoals door het Rijksvastgoedbedrijf worden gehanteerd en aangeleverd worden altijd volledig vermeld bij de adresgegevens in de rapportage.
- Kosten worden niet opgenomen in het AIR maar in een separate kostenraming.
- De OPDRACHTNEMER moet op een daarvoor geschikte plaats duidelijk opnemen dat het inventarisatierapport niet uitputtend is en dat derden die gebruik maken van de AIR bij hun werkzaamheden rekening dienen te houden met onvoorzien asbest.
- Het AIR dient in .pdf-versie te worden aangeleverd, indien gewenst kan het Rijksvastgoedbedrijf een bewerkbare versie opvragen.

2.1.2 *Risicovolle situaties*

Als de OPDRACHTNEMER in welke situatie ook, tijdens de werkzaamheden een situatie waarneemt waarbij sprake is van mogelijk acute gezondheidsrisico's en/of risicovolle situaties door asbest, moet de OPDRACHTNEMER het Rijksvastgoedbedrijf daar terstond van in kennis stellen, zowel telefonisch als schriftelijk (per mail). Pas nadat het Rijksvastgoedbedrijf is geïnformeerd wordt in overleg bepaald of het Rijksvastgoedbedrijf de gebruiker gaat informeren, of dat aan de OPDRACHTNEMER wordt toegestaan de gebruiker te informeren.

Indien noodzakelijk, ter beoordeling van de OPDRACHTNEMER, dient de OPDRACHTNEMER in overleg met het Rijksvastgoedbedrijf de ruimte waarin een mogelijk niet toelaatbaar risico aanwezig is af te sluiten en de gebruiker van het betreffende gebouw hiervan in kennis te stellen.

Voor alle duidelijkheid: namens het Rijksvastgoedbedrijf zijn enkel de projectleider en de lokale contactpersonen, als genoemd in de overeenkomst of anderszins in een ander contractdocument, de functionarissen die bevoegd zijn om deze aanwijzing te geven. Indien u een aanvraag krijgt, van een medewerker binnen het Rijksvastgoedbedrijf anders dan de programmamedewerkers, dan het verzoek om de programmamedewerkers mee te nemen in de communicatie.

2.2 **Landelijk Asbestvolgsysteem**

Van de website (www.lavsinfo.nl):

Het Landelijk Asbestvolgsysteem is een webapplicatie waarmee opdrachtgevers regie kunnen voeren op het volledige proces van asbestverwijdering. Van inventarisatie tot en met de stort van het asbest.

Het Landelijk Asbestvolgsysteem (LAVS) zorgt ervoor dat ketenpartners de juiste informatie hebben en volgt de wet- en regelgeving. Zo bevat het systeem een lijst van gecertificeerde asbestinventarisatie- en verwijderingsbedrijven die u kunt inhuren. Ook verstuurt het Landelijk Asbestvolgsysteem automatisch de startmeldingen aan de gemeente, CKI en ISZW. Via het systeem is het asbestdossier voor alle ketenpartijen beschikbaar gedurende de gehele sanering. Daarnaast bewaart het Landelijk Asbestvolgsysteem de dossiers voor eventueel toekomstig gebruik.

Het Rijksvastgoedbedrijf is degene die zijn bezit opvoert in het LAVS. Onder geen voorwaarde mag de OPDRACHTNEMER het bezit van het Rijksvastgoedbedrijf opvoeren in LAVS. Daarnaast geldt dat informatie over bepaalde panden van het Rijksvastgoedbedrijf niet in het LAVS mag worden geregistreerd, omdat deze als vertrouwelijk is aangemerkt. De OPDRACHTNEMER wordt bij de aanvraag voor een NOK geïnformeerd over het al dan niet opnemen van gegevens in het LAVS. In gevallen dat informatie niet mag worden geregistreerd moet de OPDRACHTNEMER een door het Rijksvastgoedbedrijf aangeleverd document in LAVS opnemen, zodat de route in LAVS wel doorgang kan vinden.

2.3 Voorwaarden met betrekking tot wet- en regelgeving

2.3.1 Eisen ten aanzien van actuele wet- en regelgeving

De uitvoering van de werkzaamheden moeten voldoen aan de, op het moment van uitbrengen van het rapport, geldende wet- en regelgeving. OPDRACHTNEMER informeert het Rijksvastgoedbedrijf actief over op handen zijnde wijzigingen in relevante wet- en regelgeving en komt met een voorstel hoe dit uit te voeren, inclusief de eventuele financiële consequenties van deze wijziging(en).

2.3.2 Afwijkingen vigerende asbestverwijderingsbesluit

De in het vigerende Asbestverwijderingsbesluit en het Arbobesluit aangegeven uitzonderingen op de inventarisatieplicht voor bijvoorbeeld pakkingen, losse vloerplaten onder verwarmingstoestellen, ondergronds leidingennet etc. zijn niet van toepassing op dit Programma van Eisen. Dit geldt ook voor de formele verschillen die bestaan tussen bouwwerken, gebouwen en installaties en dergelijke.

2.4 Verantwoordelijkheid

Indien de OPDRACHTNEMER aan het Rijksvastgoedbedrijf vraagt om te zorgen voor ondersteuning en begeleiding, zoals bijvoorbeeld sleutelvoorziening, veiligheidsbegeleiding bij het 'veilig werken in besloten ruimten', brandwacht, elektra, etc. laat dit onverlet dat OPDRACHTNEMER te allen tijde zelf verantwoordelijk is voor de veiligheid en gezondheid van zijn personeel en alle betrokkenen.

Het is aan de OPDRACHTNEMER zelf, om een inschatting te maken of betrokkene(n) namens gebruiker in staat en voldoende deskundig is (zijn) om de gevraagde ondersteuning en begeleiding te verlenen. De OPDRACHTNEMER dient er zelf zorg voor te dragen dat voldoende gekwalificeerd personeel aanwezig is om de werkzaamheden uit te voeren.

2.5 Onbelemmerd toegang tot ruimten in een gebouw

Voor het verkrijgen van onbelemmerde toegang tot de ruimten voor het uitvoeren van de asbestinventarisatie conform het werkveldspecifieke certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties, dient de OPDRACHTNEMER vooraf afspraken te maken met de objectmanager/gebruiker van het gebouw en het Rijksvastgoedbedrijf hierover tijdig te informeren.

Men kan hierbij denken aan ruimten die normaal niet zonder speciale toestemming of begeleiding toegankelijk zijn. Bijvoorbeeld liftschachten, ruimten die in beheer zijn bij energiebedrijven en extra beveiligde ruimten waar een aparte screening voor is vereist of speciale laboratoria.

Ruimten en constructies die alleen toegankelijk zijn door sloop of handelingen waarbij de integriteit van het gebouw wordt aangetast, vallen onder 'Beperkingen van het onderzoek'. Zie artikel 3.3.4.

2.6 Specifieke eisen vanuit de gebruiker

Uitgangspunt is dat de bedrijfsvoering van de gebruiker op geen enkele wijze wordt geschaad. De OPDRACHTNEMER gaat daartoe tijdig voor in overleg met de gebruiker en stemt haar werkzaamheden af. De OPDRACHTNEMER moet voldoen aan de specifieke eisen die het Rijksvastgoedbedrijf of gebruiker stelt om de bedrijfsvoering van de gebruiker volledig doorgang te kunnen laten vinden tijdens de werkzaamheden. Specifieke eisen kunnen betrekking hebben op de wijze van toegang, de eindcontrole van de werkzaamheden, vastlegging locatiegegevens of gerelateerd zijn aan de functie van een gebouw zoals een kazerne, museum, laboratoria of een penitentiaire inrichting.

De OPDRACHTNEMER dient voor aanvang van werkzaamheden na te gaan of sprake is van specifieke eisen vanuit de gebruiker en zo ja, of deze eisen af te stemmen zijn op de werkzaamheden.

2.6.1 Zichtbaarheid asbestwerkzaamheden

Bedrijfsauto's met een asbest gerelateerd opschrift zijn niet toegestaan. In overleg met de gebruiker en het Rijksvastgoedbedrijf dient te worden bepaald of Persoonlijke Bescherming Middelen (PBM) aan het zicht van de personen in het betreffende gebouw onttrokken moeten worden, dan wel of extra afscherming aangebracht moet worden of dat de werkzaamheden buiten bedrijfstijd plaats dienen te vinden.

2.7 Bezetting projectorganisatie OPDRACHTNEMER

Binnen de bezetting van de projectorganisatie van de OPDRACHTNEMER worden door het Rijksvastgoedbedrijf de volgende functies onderscheiden:

Nr	Omschrijving	Opleiding
1	Accountmanager	DIA
2	Adviseur asbestadviesdiensten, inclusief installatietechnische ervaring	DIA
3	Administratieve ondersteuning	-

In de volgende paragrafen staat per onderdeel benoemd welke werkzaamheden door welke functies minimaal uitgevoerd dienen te worden.

2.7.1 Accountmanager

Een door de opdrachtnemer aangewezen persoon die is aangesteld als contactpersoon voor het Rijksvastgoedbedrijf. De accountmanager dient minimaal over de volgende bekwaamheden te beschikken:

- dient in het bezit te zijn van een geldig Persoonscertificaat conform certificatieschema Deskundig Inventariseerder Asbest
- dient te beschikken over goede communicatieve vaardigheden, zowel schriftelijk als mondeling.
- beschikt over actuele kennis van relevante normen (NEN 2990, NEN2991) en beoordelingsrichtlijnen, het werkveldspecifieke certificatieschema voor procescertificaten asbestinventarisatie en asbestverwijdering, asbest wet- en regelgeving en kan anticiperen op veranderingen daarin;

Taken bestaan o.a. uit:

- is verantwoordelijk voor de algehele coördinatie van de diensten die aan het Rijksvastgoedbedrijf worden geleverd;
- verzorgt alle communicatie, zowel schriftelijk als mondeling, richting het Rijksvastgoedbedrijf en is de enige persoon waar het Rijksvastgoedbedrijf mee communiceert.

- verzorgt de aansturing van het team adviseurs die vanuit de opdrachtnemer voor het Rijksvastgoedbedrijf worden ingezet.
- heeft relevante werkervaring met het controleren van de uitvoering en toezicht houden op asbestverwijderingsprojecten inclusief de werkzaamheden die nodig zijn om het verwijderen van asbest te kunnen realiseren.
- is verantwoordelijk voor de controle en accorderen alle op te leveren documenten.

2.7.2 *Adviseur asbestadviesdiensten*

Een door de opdrachtnemer als vertegenwoordiger van de opdrachtnemer aangewezen persoon, die belast is met de uitvoering van de asbestadvies werkzaamheden. De adviseur dient minimaal over de volgende bekwaamheden te beschikken:

- dient in het bezit te zijn van een geldig Persoonscertificaat conform certificatieschema Deskundig Inventariseerder Asbest.
- beschikt over actuele kennis van relevante normen (NEN 2991, NEN 2990) en beoordelingsrichtlijnen, van het werkveldspecifieke certificatieschema voor procescertificatie asbestinventarisatie en asbestverwijdering. Tevens is men op de hoogte van de asbestwet- en regelgeving en kan anticiperen op veranderingen daarin;
- één of meer adviseurs heeft aantoonbare specifieke kennis van *asbest in installaties*, en dient te worden ingeschakeld als een DIA situaties tegenkomt tijdens een inventarisatie waarvoor deze specifieke expertise benodigd is. Bijvoorbeeld of er in een bepaalde installatie asbest voorkomt, op welke plek en welke risico's hier aan verbonden zijn. Dit wordt gevraagd om te voorkomen, dat er in een inventarisatie beperkingen worden opgevoerd, terwijl dit niet noodzakelijk is. Bij de voorbereiding en verwijdering kan deze adviseur ook op deze wijze worden betrokken. In incidentele gevallen kan het zijn dat deze adviseur voor het volledige traject wordt ingezet;
- één of meer adviseurs heeft relevante werkervaring met het controleren van de uitvoering en toezicht houden op asbestverwijderingsprojecten, inclusief de aanvullende werkzaamheden die nodig zijn om het verwijderen van asbest te kunnen realiseren in sloop-, en niet-sloopsituaties.
- één of meer adviseurs heeft relevante werkervaring met het controleren van de uitvoering en toezicht houden van asbestverwijderingsprojecten bij specifieke objecten zoals technische installaties, depots voor opslag van kwetsbare voorwerpen, beveiligde inrichtingen, paleizen, musea, kazernes etc.

Belangrijk:

Het gehele team van adviseurs, inclusief accountmanager en administratieve ondersteuning, dient over voldoende ervaring te beschikken om alle werkzaamheden naar behoren uit te voeren voor de diversiteit en complexiteit van de vastgoedportefeuille van het Rijksvastgoedbedrijf.

Taken bestaan o.a. uit:

- Inhoudelijk eindverantwoordelijk
- Inventariseren
- Opstellen AIR
- Opstellen overige rapporten/adviezen
- Voorbereiding en toezicht/controle verwijdering
- Opstellen kostenraming

2.7.3 *Administratieve ondersteuning*

Medewerkers die in de administratieve ondersteuning werkzaam zijn dienen te beschikken over de volgende bekwaamheden:

- aanwezigheid van actuele kennis van de vigerende wet- en regelgeving op het gebied van asbest;
- kennis hebben van en vaardig zijn in het werken met LAVS: de werking daarvan en de invoer van gegevens;
- kennis hebben van en vaardig zijn in het werken met SMART: invullen en uitdraaien;
- kennis hebben van en vaardig zijn in het werken met Autocad.

Taken bestaan o.a. uit:

- Opstellen asbestbeheersplan
- Invoer LAVS
- Planning
- Maken van tekeningen
- Inlegvel SMART
- Uitvoeren van deskresearch

2.8 **Voorschriften personele bezetting**

In de onderstaande opsomming staat aangegeven waar de personele bezetting van de OPDRACHTNEMER aan dient te voldoen:

- minimaal aan de gevraagde (werk)ervaring, opleidingseisen en capaciteitseisen als in artikel 2.7.
- zowel de asbestinventarisatie als het opstellen van het AIR dienen door een medewerker met een geldig persoonscertificaat DIA te worden uitgevoerd.
- de medewerker die belast is met het opstellen van het AIR is dezelfde als de medewerker die de asbestinventarisatie heeft uitgevoerd. Indien dit na overleg met het Rijksvastgoedbedrijf leidt tot extra kosten of een uitlopende planning, betreft dit een risico voor de OPDRACHTNEMER.
- gedurende de uitvoering van een nadere overeenkomst dient de projectorganisatie zoveel mogelijk een vaste bezetting te hebben. Indien onverhoopt toch personele wisselingen plaatsvinden dient dit vooraf direct aan de het Rijksvastgoedbedrijf te worden gemeld en het Rijksvastgoedbedrijf moet instemming met de voorgestelde wijzigingen.
- de voor het Rijksvastgoedbedrijf aangestelde medewerkers dienen in het bezit te zijn van een geldige Verklaring omtrent gedrag (in principe niet ouder dan 1 jaar). Op verzoek van het Rijksvastgoedbedrijf kan van deze termijn worden afgeweken.

2.9 **Communicatie resultaten aan gebruiker**

De gebruiker mag niet eerder door de OPDRACHTNEMER van de resultaten van de asbestinventarisatie op de hoogte worden gesteld dan nadat dit met de het Rijksvastgoedbedrijf is afgestemd.

2.10 **Laboratoria**

Het Rijksvastgoedbedrijf kan de OPDRACHTNEMER verplichten om een medewerker, met een geldig persoonscertificaat conform certificatieschema Deskundig Inventariseerder Asbest, te leveren voor begeleiding van een laborant tijdens haar bezoek aan de locatie.

2.11 **Bezoek werk door het Rijksvastgoedbedrijf**

Het Rijksvastgoedbedrijf is te allen tijde gerechtigd om de locatie te bezoeken waar de OPDRACHTNEMER haar onderzoekswerkzaamheden uitvoert. De

OPDRACHTNEMER informeert het Rijksvastgoedbedrijf dan over de werkzaamheden en de eventuele problematiek.

Indien noodzakelijk dient de OPDRACHTNEMER de benodigde faciliteiten zoals helm, kleding, veiligheidsschoenen en eventueel persoonlijke beschermingsmiddelen beschikbaar te stellen.

Het Rijksvastgoedbedrijf zal een dergelijk bezoek zoveel mogelijk vooraf afstemmen met de OPDRACHTNEMER.

2.12 Werkdagen

Gedurende de hele week (24/7) kan het Rijksvastgoedbedrijf een beroep doen op de diensten van de OPDRACHTNEMER. Daarbij worden de volgende percentages op de tarieven toegepast:

- Reguliere kantoortijd (07.00 – 19.00 uur): 100%
- buiten kantoortijden, inclusief weekend en feestdagen: 150%
- Reistijd en reis- en verblijfskosten zijn niet verrekenbaar.

2.13 Spoedaanvragen

Indien het Rijksvastgoedbedrijf een spoedaanvraag heeft voor een inventarisatie visueel, dient de OPDRACHTNEMER deze aanvraag binnen één werkweek te kunnen afhandelen, inclusief rapportage.

2.14 Calamiteitenvoorziening

De OPDRACHTNEMER dient te beschikken over een calamiteitenvoorziening. De calamiteitenvoorziening wordt ingeschakeld indien (tijdens de uitvoering van werkzaamheden) op asbestverdacht materiaal wordt gestuit en onmiddellijke duidelijkheid noodzakelijk is voor de uit te voeren werkzaamheden. De gebruikmaking van de calamiteitenvoorziening geschiedt tegen regulier tarief, de toeslagen voor monsteranalyse zijn afzonderlijk verrekenbaar.

3 Fase 1: Uitvoering asbestinventarisatie

In onderstaande paragrafen staat aangegeven welke werkzaamheden in de fase uitvoering door de OPDRACHTNEMER uitgevoerd dienen te worden en welke eisen daaraan worden gesteld. **(code 1-1 tot en met 1-3).**

3.1 **Asbestinventarisatie visueel of destructief (code 1-1 of 1-2)**

Als er een asbestinventarisatie wordt uitgevraagd (visueel dan wel destructief) dient er per gebouw of gebouwdeel een AIR te worden opgesteld, tenzij bij de aanvraag anders door het Rijksvastgoedbedrijf wordt aangegeven. Indien er asbest aanwezig blijkt te zijn dient er per AIR een kostenraming opgesteld te worden.

Tijdens de uitvoering van de asbestinventarisatie dienen conform het werkveldspecifieke certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties materiaal- en/of kleefmonsters genomen te worden ter bevestiging van het al dan niet asbesthoudend zijn van het betreffende element. Standaard wordt bij het uitvoeren van de inventarisatie 5 meter uit de gevel te worden geïnspecteerd, tenzij het Rijksvastgoedbedrijf verzoekt om het gehele terrein mee te nemen. De kosten voor het volledig inventariseren in het terrein worden op basis van uurtarief verrekend.

De OPDRACHTNEMER neemt het te verwachten aantal te nemen monsters als stelpost op in de prijsaanbieding voor code 1-1 en/of 1-2.

Het AIR wordt opgesteld conform het werkveldspecifieke certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties en de aanvullende eisen uit paragraaf 2.1.1, naar aanleiding van een asbestinventarisatie code 1-1, dan wel naar aanleiding van een asbestinventarisatie code 1-2. Het Rijksvastgoedbedrijf zal voorafgaand aan de werkzaamheden aangeven voor welk type asbestinventarisatie opdracht wordt gegeven.

In de onderstaande paragrafen zijn een aantal algemene uitgangspunten nader toegelicht, te weten:

- revisies en aanvullingen
- historisch onderzoek
- inventarisatieplan
- beperkingen
- tekeningen

3.2 **Actualisatie asbestinventarisatie (code 1-3)**

Bij de actualisatie van een bestaande AIR (en indien van toepassing de AKR (kostenraming) en/of het ABP (asbestbeheersplan) dient de AIR in de praktijk getoetst te worden. Dit moet gebeuren conform het certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties.

Als de situatie niet gewijzigd is kan worden volstaan met het checken van de in het AIR aangegeven elementen. Het Rijksvastgoedbedrijf zal de OPDRACHTNEMER informeren indien er tussentijds verborgen asbest is aangetroffen, bijvoorbeeld bij een verbouwing.

3.3 Algemene uitgangspunten

3.3.1 *Geactualiseerde AIR en aanvullingen*

Volgende eisen gelden voor herziening of aanvullingen van een (als definitief) gepresenteerde AIR:

- het nieuwe AIR is als zodanig op het titelblad herkenbaar (versienummer en nieuwe datum);
- in hoofdstuk 1 is aangegeven wat gewijzigd is en wat de reden hiervan is, in de vorm van een revisietabel opgenomen aan het eind van het hoofdstuk.
- van de voorgaande versie van het AIR (benoemen) is aangegeven dat deze komt te vervallen.

Ook indien aanvullend onderzoek, bijvoorbeeld een volgende fase inventarisatie of nadere risicobepaling conform NEN 2991, wordt uitgevoerd, dan worden de omstandigheden waaronder dit onderzoek heeft plaatsgevonden en de resultaten daarvan integraal opgenomen in de bestaande AIR. Bij een NEN2991-onderzoek tevens een afzonderlijk rapport aanleveren (werkzaamheden welke buiten het werkveldspecifieke certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties vallen).

Ook indien er intussen al asbest is verwijderd en/of sloopwerkzaamheden hebben plaatsgevonden, wordt het laatste rapport daarop aangepast, onder verwijzing in de asbestinventarisatierapport in de paragraaf deskresearch. Het toevoegen van losse, aanvullende rapportages, briefrapporten, of analysecertificaten over alleen het aanvullende onderzoek is in dat geval niet toegestaan.

Na een gewijzigde asbestsituatie in een gebouw dient een nieuw AIR te worden opgesteld. Het eerder opgestelde AIR komt daarmee te vervallen en de relevante gegevens worden opgenomen bij de deskresearch en in de checklist van het nieuwe AIR.

De hoeveelheden in alle tabellen en tekeningen worden hierbij aangepast aan de nieuwe situatie.

Bij de nummering van de elementen deze aan laten sluiten op de bestaande nummering.

3.3.2 *Historisch onderzoek*

De door de OPDRACHTNEMER opgedane informatie uit het historisch onderzoek dient in de AIR vermeld te worden, zodat zo goed mogelijk een beeld gevormd kan worden over de asbestgeschiedenis van het gebouw.

Eerdere werkzaamheden (bv. asbestinventarisaties en verwijderingen) en de resultaten van eventuele onderzoeken dienen vermeld te worden in het AIR.

Voor het verkrijgen van deze informatie is de OPDRACHTNEMER zelf verantwoordelijk voor uitvoeren van historisch onderzoek waarbij wordt samengewerkt met het Rijksvastgoedbedrijf om een in alle opzichten volledige asbestinventarisatie te realiseren en een compleet AIR op te stellen.

Het Rijksvastgoedbedrijf levert minimaal de volgende bronnen aan ten behoeve van historisch onderzoek:

- Tekeningen
- Informatie betreffende de asbesthistorie (zoals asbestinventarisatierapporten, saneringsgegevens)
- Object Elementen Lijst (OEL)/componentenlijst

Indien de OPDRACHTNEMER gegronde redenen heeft dat de door het Rijksvastgoedbedrijf aangeleverde informatie onvoldoende is, dient de OPDRACHTNEMER aanvullend onderzoek te doen, na goedkeuring van het Rijksvastgoedbedrijf. Bijvoorbeeld in een gemeente, regionaal of nationaal archief of bij leveranciers en fabrikanten. De informatiebronnen zijn altijd indicatief en moeten getoetst worden met de werkelijke situatie. Dit behoort tot de verantwoordelijkheid van de opdrachtnemer.

De OPDRACHTNEMER dient bij niet-toegankelijke ruimtes, zoals traforuimtes, de informatie op te vragen bij het betreffende NUTS-bedrijf.

3.3.3

Inventarisatieplan

Naast het gevraagde in het werkveldspecifieke certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties gelden onderstaande punten met betrekking tot het inventarisatieplan:

- De checklist Bijlage I hanteren. Hierop is per type gebouwonderdeel of gebouw een overzicht van potentiële asbesthoudende bronnen weergegeven. De checklist dient door de OPDRACHTNEMER dermate te worden ingevuld, en indien nodig aangevuld, dat aangetoond kan worden dat de locatie(s) door de OPDRACHTNEMER is/zijn onderzocht en er op deze locatie wel/geen asbest aanwezig is.
- Tenminste 1 week voorafgaand aan de asbestinventarisatie op locatie, moet een inventarisatieplan van de uit te voeren werkzaamheden aan de objectmanager/gebruiker en het Rijksvastgoedbedrijf ter beschikking zijn gesteld.
- Voorafgaand aan het uitvoeren van de inventarisatie dient er een inventarisatieplan te worden opgesteld die minimaal het onderstaande dient te bevatten (aanvullend op de in het werkveldspecifieke certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties voorgeschreven inhoud):
 1. De mogelijke risico's voor de uitvoering;
 2. de benodigde verkeersmaatregelen (indien van toepassing);
 3. de in te zetten hulpmiddelen voor het veilig bereikbaar maken van te inspecteren locaties / elementen (hoogwerker, speciaal stellingmateriaal etc., valbeveiliging); Dit materieel dient door de inventariseerder zelf verzorgd te worden,
 4. de toe te passen persoonlijke beschermingsmiddelen (aanvullend op het werkveldspecifieke certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties),
 5. eventueel benodigde assistentie van gebruiker/beheerder/technische dienst voor bijvoorbeeld mangatwacht en toegang tot speciale ruimten (zoals lift-, trafo- en kruipruimtes. Voorafgaand aan inventarisatie dient hier afstemming over plaats te vinden;
 6. het te verwachten aantal te nemen monsters;
 7. het laboratorium dat de analyses en/of monsterneming uitvoert, met vermelding van het accreditatienummer;
 8. specifieke aanpassingen indien er sprake is van een bijzonder object;
 9. resultaten van het gedane deskresearch en overzicht van doorgenomen informatie.

3.3.4 *Beperkingen van het onderzoek*

Opvoeren van beperkingen is alleen toegestaan indien hiervoor zwaarwegende redenen zijn, zoals (onvoorziene) Arbo- en/of milieugevaarlijke situaties bij het onderzoek. Als dergelijke situaties voorkomen, dan wordt het Rijksvastgoedbedrijf hiervan direct door de OPDRACHTNEMER in kennis gesteld. De OPDRACHTNEMER geeft aan welke acties noodzakelijk zijn om de beperkingen op te heffen.

In samenwerking met het Rijksvastgoedbedrijf wordt naar mogelijkheden gezocht om de beperkingen weg nemen zodat alsnog een volledige asbestinventarisatie kan worden uitgevoerd en een compleet AIR kan worden opgesteld. Indien er geen mogelijkheden zijn om de beperkingen op te heffen dan kunnen deze worden opgenomen in het overzicht beperkingen in het AIR. Tevens dienen de beperkingen op tekening in het betreffende AIR te worden aangegeven.

In de context van de beperkingen van het onderzoek moet wel worden voorzien (vooraf op te nemen in het inventarisatieplan), dat er bijvoorbeeld:

- Asbestinventarisatie op grote hoogte plaats kan vinden;
- In bedrijf zijnde installaties bemonsterd dienen te worden;
- Mogelijk reeds met asbest verontreinigde/-besmette ruimten aanwezig zijn die alleen onder toepassing van de voorgeschreven ademhalingsbescherming en werkkleding en onder gebruikmaking van een de-contaminatie-procedure kunnen worden geïnspecteerd;
- Sprake kan zijn van besloten ruimten met een beperkte toegankelijkheid, weinig of geen ventilatie of waarin gevaar voor elektrocutie, beklemming, verstikking, bedwelming en vergiftiging bestaat (bijvoorbeeld machinekelders, installatieruimten etc.);

Het Rijksvastgoedbedrijf kan desgevraagd voor ondersteuning en begeleiding zorgen, zoals sleutelvoorziening, veiligheidsbegeleiding bij het 'veilig werken in besloten ruimten', brandwacht, elektra, etc.

3.3.5 *Verwijderingen*

Bij het bepalen van de verwijderingsmethode dient rekening te worden gehouden met het doel van de verwijdering: onderhoud/vervanging of totaalsloop. Indien meerdere verwijderingsmethoden mogelijk zijn dienen de verschillende mogelijkheden in de rapportage opgenomen te worden, inclusief wettelijke bijlagen. Hierbij kan gedacht worden aan pakkingen, cv-ketels e.d.

Bij asbesthoudende pakkingen dient altijd te worden uitgegaan van verwijdering in zijn geheel tenzij er specifieke redenen zijn om daarvan af te wijken.

Het Rijksvastgoedbedrijf verlangt overigens uitdrukkelijk, in aanvulling op werkveldspecifieke certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties en asbestverwijdering, dat asbesthoudende elementen in Risicoklasse 1 ook door een gecertificeerd asbestverwijderingsbedrijf worden verwijderd, en door een geaccrediteerd laboratorium worden vrijgegeven.

3.3.6 *Tekeningen*

Voor het gebouw dat wordt geïnventariseerd stelt het Rijksvastgoedbedrijf, indien beschikbaar, de situatietekening, alle plattegrondtekeningen en eventueel de gevel- en doorsnedetekeningen digitaal (zo mogelijk in .dwg formaat) beschikbaar aan het OPDRACHTNEMER.

Indien geen tekeningen beschikbaar zijn wordt voorafgaand aan de asbestinventarisatie, door het Rijksvastgoedbedrijf in overleg met de OPDRACHTNEMER, bepaald hoe daarin wordt voorzien.

Tekeningen dienen op schaal te worden aangeleverd conform het werkveldspecifieke certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties en de bron moet te allen tijde te herleiden zijn.

De Autocad-tekeningen met asbestgegevens dienen kosteloos door het Rijksvastgoedbedrijf te allen tijde opvraagbaar te zijn.

3.3.7 *Kostenraming behorend bij inventarisatierapport*

Voor ieder asbesthoudend element dient een kostenraming voor het verwijderen te worden opgesteld.

Deze te specificeren in:

- a. Verwijderkosten (materiaal, personeel)
- b. Stortkosten
- c. Hulpwerken (bouwkundig/installatietechnisch)
- d. Herstellkosten (zie onderstaande toelichting)

Bovengenoemde kostenposten dienen van een onderbouwing voorzien te zijn in de vorm van een elementen begroting.

Ad d. Toelichting Herstellkosten

Alleen indien asbest wordt verwijderd in een niet sloop situatie moeten ook de kosten voor het vervangen van de asbesthoudende elementen worden geraamd. Bijvoorbeeld voorafgaand aan een (onderhouds-) project.

Voor Herstellkosten moet worden uitgegaan van herstel tot het niveau van voor de verwijdering. Daarbij dient dezelfde brandwerendheid als bij het verwijderde element te worden gerealiseerd.

Indien geen Herstellkosten kunnen worden geraamd dient de volgende zin in het opmerkingenveld in de kostenraming te worden opgenomen:

Herstellkosten zijn in deze kostenraming niet opgenomen. Voor inzicht in de totale kosten van de asbestverwijdering dient een aanvullende kostenraming voor de Herstellkosten te worden opgesteld.

Als een kostenraming wordt opgesteld ten behoeve van een project/onderhoudswerkzaamheden dan dient rekening te worden gehouden met eventuele meerkosten ten gevolge van het in gebruik zijn van het gebouw tijdens de voorbereiding en de uitvoering van het werk.

Als ten tijde van opstellen van de kostenraming geen duidelijkheid is over het al dan niet in gebruik blijven van het gebouw tijdens de werkzaamheden dan dient er van uit te worden gegaan dat het in gebruik blijft (worst case). Dit uitgangspunt in het opmerkingenveld in de kostenraming vermelden.

De kostenraming dient te worden opgesteld op basis van de op dat moment geldende verwijderingsvoorschriften inclusief de aanvullende eisen van het Rijksvastgoedbedrijf. Voor het opstellen van de kostenraming dient de OPDRACHTNEMER een elementenbegroting te gebruiken als onderbouwing van de kostenraming.

4 Fase 2: Voorbereiden verwijderen asbest

In onderstaande paragrafen staat aangegeven welke werkzaamheden in de fase uitvoering door de OPDRACHTNEMER uitgevoerd dienen te worden en welke eisen daaraan worden gesteld. **(code 2-1 tot en met 2-5).**

4.1 Controle beschikbaar AIR

Bij aanvang van elk van de werkzaamheden als benoemd onder Fase 2 dient te allen tijde te worden gecontroleerd of:

- het beschikbare AIR niet meer dan 3 jaar geleden is opgesteld,
- het beschikbare AIR is opgesteld conform laatste wet- en regelgeving en de extra eisen zoals geformuleerd in 2.1.1..

Als het AIR is opgesteld door een van de andere raamcontractanten in het kader van het raamcontract dient aangenomen te worden dat is voldaan aan de in het raamcontract gestelde norm.

Indien afwijkingen worden aangetroffen dient in overleg met het Rijksvastgoedbedrijf te worden bepaald of het noodzakelijk is een nieuw AIR op te stellen.

4.1.1 Aanvullend onderzoek

Indien in het AIR beperkingen zijn vermeld die betrekking hebben op het werkgebied, dan is nader onderzoek (code 5-1) en/of destructief onderzoek (code 1-2) verplicht om risico's uit te sluiten.

Indien aanvullend onderzoek noodzakelijk is om te achterhalen of asbesthoudende elementen aanwezig zijn dan is daar een aparte opdracht voor noodzakelijk en moet een separate offerte worden ingediend.

Het kan noodzakelijk zijn om een verontreinigings- en/of NEN2991-onderzoek uit te voeren.

4.2 Plan van Aanpak (code 2-1)

Bij een complex project kan het noodzakelijk zijn om een Plan van Aanpak (PvA) op te stellen. Een project is complex indien het Rijksvastgoedbedrijf dit als zodanig stelt. In dat geval dient er door de OPDRACHTNEMER een PvA opgesteld te worden. Een project kan complex o.a. zijn door:

- de hoeveelheid, plaats en/of soort aanwezig asbest;
- de wensen en eisen van de gebruiker, als het bijvoorbeeld een penitentiaire inrichting, kazerne of een museum betreft;
- dat het geen mono-disciplinair asbest project is maar meerdere disciplines bij betrokken zijn.

Het doel van het PvA is om inzicht te krijgen in de projectomvang (o.m. tijdsduur en kosten) en problematiek. Door het uitdenken van de aanpak, een mogelijke fasering en de hier aangekoppelde tijdsduur kan vooraf duidelijkheid komen in de mogelijke knelpunten en risico's. Ook dient uit het PvA duidelijk te worden hoe de impact voor de gebruiker zo beperkt mogelijk kan blijven. Eventuele, voor de gebruiker, kritieke ruimten dienen in het PvA te worden aangegeven.

Voor het opstellen van dit plan dient overleg gevoerd te worden met de verschillende betrokkenen zoals gebruiker, projectteamleden van het

Rijksvastgoedbedrijf. De uitkomsten van dit overleg worden verwerkt in het uiteindelijke PvA.

Het PvA is geen bestek, er wordt niet op basis van het PvA aanbesteed. In het PVA worden daarom geen leveringsvoorwaarden of uitvoeringsaspecten opgenomen.

Bij de offerte uitvraag voor het opstellen van een PvA zal er, indien nodig, aanvullende informatie worden verstrekt waaruit blijkt wat voor het betreffende project in het PvA opgenomen dient te worden.

4.3 Opstellen werkschrijving, kostenraming en V&G-plan (code 2-2a)

- a. Het opstellen van een werkschrijving op basis waarvan een asbestverwijderingsbedrijf de saneringswerkzaamheden kan uitvoeren.
- b. Het opstellen van een gespecificeerde kostenraming voor het saneren van het asbest op basis van de werkschrijving. De specificatie houdt in:
 - Loonkosten
 - Materieel
 - Materiaal
 - Aanvullende eisen RVB
 - Laboratoriumkosten
 - Stortkosten
 - Eventuele herstelkosten

4.4 Opstellen bestek, kostenraming en V&G-plan (code 2-2b)

- a. Het opstellen van een bestek op basis van vigerende RS (Het Rijksvastgoedbedrijf Standaard met gebruikmaking van *Bijlage j: 'Invulinstructie Het Rijksvastgoedbedrijf Standaard besteksbepalings'*).
- b. Het opstellen van een gespecificeerde kostenraming voor het saneren van het asbest op basis van bestek conform opbouw en volgorde van het bestek. De specificatie houdt in:
 - Loonkosten
 - Materieel
 - Materiaal
 - Aanvullende eisen RVB
 - Laboratoriumkosten
 - Stortkosten
 - Eventuele herstelkosten

Afhankelijk van projectomvang en/of complexiteit kan er aanvullend uitvraag worden gedaan voor het aanleveren van een samenvatting daarvan conform NEN 2699 niveau 4: elementen.

Indien een integraal bestek van toepassing is dan zal dit bij de uitvraag worden aangegeven. Integraal bestek heeft betrekking op het verwijderen en, vervangen van asbesthoudende elementen inclusief de bijkomende voorzieningen.

- c. V&G-plan/V&G-Dossier

Het opstellen van een V&G plan ontwerpfase als onderdeel van het bestek. Voor het opstellen hiervan dient van het onderstaande te worden uitgegaan.

Het V&G plan voor de uitvoering wordt op basis van het V&G plan ontwerpfasen door het Asbestverwijderbedrijf (verder: AVB) of de hoofdaannemer van het werk opgesteld. Afhankelijk van het project kan het zijn dat het V&G plan door een andere partij gecoördineerd wordt. Van de OPDRACHTNEMER wordt verwacht dat de benodigde informatie hiervoor wordt aangeleverd.

Conform lid 2 van artikel 2.28 van het Arbeidsomstandighedenbesluit worden, afhankelijk van de voortgang in het bouwproces, in het veiligheids- en gezondheidsplan ten minste vermeld:

- a. een beschrijving van het tot stand te brengen bouwwerk, een overzicht van de betrokken ondernemingen op de bouwplaats, de naam van de coördinator voor de ontwerp- en uitvoeringsfase;
- b. een inventarisatie en evaluatie van de specifieke gevaren die het gevolg zijn van de gelijktijdige en achtereenvolgende uitvoering van de bouwwerkzaamheden en in voorkomend geval van de wisselwerking met doorgaande exploitatiewerkzaamheden;
- c. de maatregelen die volgen uit de risico-inventarisatie en -evaluatie, bedoeld onder b;
- d. de afspraken met betrekking tot de uitvoering van de maatregelen, bedoeld onder c;
- e. de wijze waarop toezicht op de maatregelen wordt uitgeoefend;
- f. de bouwkundige, technische en organisatorische keuzen die, in verband met de veiligheid en gezondheid van de werknemers in de uitvoeringsfase, in de ontwerpfasen worden gemaakt;
- g. de wijze waarop voorlichting en instructie aan de werknemers op de bouwplaats wordt gegeven.

Bouwveiligheidsplan

Conform artikel 8.2 en 8.7 van het Bouwbesluit kan een Bouwveiligheidsplan vereist zijn, dit kan gecombineerd worden met het V&G-Plan/-Dossier.

Voor meer informatie over het proces betreffende, en het opstellen van, een V&G-Plan/-Dossier/Bouwveiligheidsplan wordt verwezen naar het naslagwerk veilig en gezond bouwen en onderhouden: de "V&G Ontwerpwijzer". (Is dit een RVB-ding???) Zo nodig kan gebruik gemaakt worden van de daarin opgenomen modellen.

4.5 Opstellen voorlopige werkplanning (code 2-3)

Het opstellen van een voorlopige werkplanning. De definitieve planning van het werk wordt opgesteld door het AVB of door de hoofdaannemer van het werk.

4.6 Aanvragen omgevingsvergunning voor sloop of melding verwijderen asbest (code 2-4)

Rijkspportefeuille

Het namens het Rijksvastgoedbedrijf doen van een melding voor sloop en/of asbestsanering zoals bedoeld in Bouwbesluit 2012. Dit inclusief het opstellen of opzoeken van bijbehorende bijlage zoals bijvoorbeeld slooptekeningen.

Defensieportefeuille

Voor panden behorend tot de Defensieportefeuille verzorgt het Rijksvastgoedbedrijf de melding zelf.

4.7 Begeleiding offerteaanvraag en/of aanbesteding en opstellen gunningsadvies (code 2-5)

Opstellen van offerteaanvragen voor het Rijksvastgoedbedrijf voor het verwijderen van het asbest. De OPDRACHTNEMER doet het Rijksvastgoedbedrijf een voorstel voor uit te nodigen AVB's.

Op basis van de binnengekomen offertes wordt door de OPDRACHTNEMER een niet-bindend gunningsadvies opgesteld en dit ter beoordeling aanbieden bij het Rijksvastgoedbedrijf.

5 Fase 3: Coördinatie en toezicht op het verwijderen van asbest

In onderstaande paragrafen staat aangegeven welke werkzaamheden in de fase uitvoering door de OPDRACHTNEMER uitgevoerd dienen te worden en welke eisen daaraan worden gesteld. **(code 3-1)**. Het Rijksvastgoedbedrijf vraagt deze fase in het geheel uit, tenzij vooraf anders aangegeven.

5.1 Coördineren

Het coördineren van en communiceren over de uitvoering van het werk (vooraf en tijdens uitvoering) met de volgende partijen:

- het Rijksvastgoedbedrijf
- de gebruiker(s) van het gebouw;
- het Asbestverwijderingsbedrijf (verder te noemen: AVB);
- de aannemer(s) welke hulpwerken uitvoeren;
- de overige belanghebbenden die bij het werk betrokken zijn, denk aan bijvoorbeeld CI, handhaving.

5.2 Procedures

De te volgen en checken procedures door de OPDRACHTNEMER zijn hieronder in een drietal punten aangegeven:

- Check certificering AVB voor aanvang werkzaamheden.
- Controle of alle vereiste procedures door het AVB zijn uitgevoerd, zoals melden aan Arbeidsinspectie, Gemeente en Certificerende Instellingen.
- Aanvang - en einde (gereed) werk melden aan de Gemeente. Het gereed melden moet worden gedaan eerst nadat alle werken zijn uitgevoerd, de documenten zijn verstrekt, door de OPDRACHTGEVER zijn gecontroleerd en zijn goedgekeurd en het eindrapport is opgesteld

5.3 Controleren en toezicht houden op het verwijderen van asbest

De onderstaande punten dienen ten behoeve van het controleren en houden van toezicht door de OPDRACHTNEMER te worden uitgevoerd:

- Controle werkplan AVB en toezien op tijdige levering van het werkplan.
- Controleren of alle werken conform de opdracht worden uitgevoerd.
- Uitvoeren van werkbezoeken zoals start van de werkzaamheden, eventuele bouwvergaderingen, eindbeoordeling asbestsanering(en) (verplicht bezoek) en eindoplevering werkzaamheden.
- Tussentijds contact (schriftelijk dan wel telefonisch) door de OPDRACHTNEMER met het Rijksvastgoedbedrijf over voortgang van de werkzaamheden.
- Rapporteren werkbezoeken in eindrapport verwijdering asbest, zie paragraaf 5.7.

5.4 Meer- en/of minderwerk

Zodra meer- en minderwerk van toepassing is op de werkzaamheden van het AVB dient OPDRACHTNEMER de onderstaande punten uit te voeren.

- Bepalen noodzaak door AVB in te dienen meer- en/of minderwerk
- Opstellen gespecificeerde ramingen meer- en/of minderwerk ten bate van beoordeling dan wel goedkeuring door het Rijksvastgoedbedrijf.

- Opstellen aanvullende AIR bij aantreffen onvoorzien asbest.
- Opstellen werkschrijving uit te voeren meerwerk.

5.5 Oplevering werkzaamheden verwijderen asbest

Bij de oplevering van de werkzaamheden dient de OPDRACHTNEMER de volgende punten uit te voeren.

- Tijdens de eindoplevering van het werk controleren of het AVB aan alle verplichtingen heeft voldaan.
- Indien van toepassing het opstellen van een restpuntenlijst tijdens de eindoplevering

5.6 Restpunten

De eventuele restpunten dienen als volgt te worden afgehandeld:

- Controle of de restpunten binnen de afgesproken termijn zijn afgewerkt;
- Afhandelen van eventuele restpunten na afronden project;
- Afstemming met het Rijksvastgoedbedrijf omtrent het verloop van de afwikkeling van de restpunten.

5.7 Eindrapport verwijderen asbest

Het opstellen van een eindrapport verwijderen asbest (EVA) van het werk. De volgende onderwerpen dienen minimaal in het eindrapport te zijn opgenomen:

- overzicht van de verwijderde bronnen inclusief locatie en hoeveelheden
- afwijkingen tijdens het werk ten opzichte van de werkschrijving en hoe zijn deze opgepakt
- aangeven of er gewerkt is conform planning
- aangeven of er gewerkt is conform werkschrijving
- een beoordeling van de OPDRACHTNEMER op de vrijgaves
- Opname van vrijgavedocumenten en stortbewijzen, inclusief geleidebrief.

Er zijn geen uitsluitingen of beperkingen in de eindbeoordelingen toegestaan. Indien uitsluitingen niet zijn te vermijden dan is dit alleen toegestaan na akkoord van het Rijksvastgoedbedrijf.

5.8 Aangepaste AIR na sanering

Het opstellen van een aangepaste AIR op basis van de vrijgavecertificaten na de saneringswerkzaamheden. De revisiedatum datum wordt opgenomen in de revisietabel in hoofdstuk 1, echter de vervaldatum van het oorspronkelijke inventarisatierapport blijft gehandhaafd.

6 Fase 4: Beheer

6.1 **Asbestbeheersplan (code 4-1)**

Zodra een nieuw AIR is opgesteld dient een Asbestbeheersplan (verder: ABP) conform de NEN 2991 en met behulp van *Bijlage i: 'Asbestbeheersplan (ABP)'* te worden opgesteld.

De volgende invulling van de termen dienen hierbij gehanteerd te worden en opgenomen te worden in de termen/definities:

Niet uit elkaar nemen = niet optillen, uitnemen of demonteren.

Niet bewerken = niet zagen, boren, schuren of anderszins (mechanisch) bewerken.

6.2 **Periodieke controle (code 4-2)**

De OPDRACHTNEMER neemt in het ABP de aanbeveling op hoe vaak een asbesthoudend element gecontroleerd dient te worden.

Naar aanleiding van elke periodieke controle dient per gebouw te worden gerapporteerd door middel van de actualisatie van het asbestinventarisatierapport, zie hoofdstuk 3, paragraaf 2 (code 1-3). Indien daar aanleiding toe is dan worden in overleg met het Rijksvastgoedbedrijf vervolgcacties uitgezet. Een aanleiding is bijvoorbeeld het aantreffen van een beschadiging van een van een asbesthoudend element of overschrijding van de toegestane waarde op kleefmonster of in een luchtmonster.

De OPDRACHTNEMER die de monsternamen voor de periodieke controle uitvoert dient, indien dit van toepassing is, door derden aangeleverde informatie op te nemen in de rapportage van zijn periodieke controle. Op deze manier kan de OPDRACHTNEMER een compleet rapport aanleveren.

De risico's van de aangetroffen bronnen worden als volgt vastgelegd:

- Niet-hechtgebonden bronnen: AS – Controle verspreiding asbesthoudende stof (jaarlijks)
- Hechtgebonden (eventueel afgeschermd) makkelijk te beschadigen: BA – Visuele controle beschadiging asbest/afscherming (jaarlijks)
- Hechtgebonden bronnen, veiliggesteld: geen periodieke controle

Er behoeft geen periodieke controle plaats te vinden indien de inspanning om het element te bereiken onevenredig is aan het gezondheidsrisico dat gelopen wordt. Voorbeelden voor situaties waarbij geen periodieke controle hoeft te worden uitgevoerd (niet limitatief):

- asbestkoord toegepast in pakkingbussen van afsluiters,
- asbestkoord afgeschermd met lood in verbindingsmoffen in gietijzeren rioleringen,
- niet hechtgebonden asbestplaten in volledig gesloten stalen brand- en kluisdeuren
- niet hechtgebonden asbestplaten in wanden van stoom en cv ketels, ovens en dergelijke toestellen.

7 Overigen

7.1 **Aanvullend onderzoek (code 5-1)**

Aanvullend onderzoek dient te worden aangeboden op basis van loonkosten, benodigde monsternamen (volgens code 5-4 t/m 5-7) en gebruiksmaterialen. Hieronder valt aanvullend onderzoek wat niet valt onder code 5-2 en code 1-2. , hierbij valt onder andere te denken aan vervolgstappen op basis van uitslagen visuele inspectie code 1-1 en/of 1-2, archiefonderzoek en bodemonderzoek.

De noodzaak en vorm van een aanvullend onderzoek dient te allen tijde te worden bepaald in overleg met het Rijksvastgoedbedrijf. Goedkeuring van de het Rijksvastgoedbedrijf is noodzakelijk voordat met de het onderzoek wordt gestart.

7.2 **Risicoblootstellings onderzoek (code 5-2)**

De NEN 2991 is van toepassing op deze raamovereenkomst.

De noodzaak en vorm van een risicoblootstellingsonderzoek (hierbij valt te denken inkaderingsonderzoek, verontreinigingsonderzoek en blootstellingsonderzoek) conform NEN 2991 dient te allen tijde te worden bepaald in overleg met het Rijksvastgoedbedrijf. Goedkeuring van het Rijksvastgoedbedrijf is noodzakelijk voordat met de het onderzoek wordt gestart.

7.3 **Markering asbesthoudende elementen (code 5-3)**

Indien gewenst kan door het Rijksvastgoedbedrijf worden gevraagd de asbesthoudende elementen in het gebouw te markeren (met inachtneming van de aard van de gebouwen!). De OPDRACHTNEMER dient, als dit het geval is, in overleg met het Rijksvastgoedbedrijf te bepalen wat de meest geëigende markeringsmethode is.

7.4 **Monsternamen en analyses (code 5-4 t/m 5-8)**

Naar aanleiding van de resultaten uit de asbestinventarisatie (code 1-1 en/of 1-2) dient de OPDRACHTNEMER een monsterplan met prijsaanbieding ter goedkeuring aan het Rijksvastgoedbedrijf voor te leggen. Tevens wordt hier aangegeven welk type monster in welke situatie genomen moet worden, hierbij wordt onderscheid gemaakt in materiaalmonsters (code 5-4), kleeftmonsters (code 5-5) en luchtmonsters (code 5-6 en 5-7) en grondmonsters (code 5-8). Verrekening vindt plaats op basis van het totaal aantal monsters dat per opdracht/project is genomen.

Luchtmonsters (code 5-6)

Eventuele luchtmonsters dienen genomen te worden door de OPDRACHTNEMER. In overleg met het Rijksvastgoedbedrijf wordt bepaald welke luchtmonsters worden geanalyseerd.

Analyse luchtmonsters (code 5-7)

Eventuele luchtmonsters dienen geanalyseerd te worden door een geaccrediteerd laboratorium.

Grondmonsters (code 5-8)

Indien gewenst kan door het Rijksvastgoedbedrijf worden gevraagd om grondmonsters te nemen in bijvoorbeeld kruipruimtes. Onderscheid wordt gemaakt in twee soorten grondmonsters, monsters te nemen door de DIA van de OPDRACHTNEMER en monsters die enkel genomen mogen worden door een geaccrediteerd laboratorium. De OPDRACHTNEMER dient, als dit het geval is, in overleg met het Rijksvastgoedbedrijf te bepalen welk type monster in welke situatie genomen moet worden en dient deze separaat aan het Rijksvastgoedbedrijf te offereen.

Verkenkend bodemonderzoek conform NEN5707 kan de OPDRACHTNEMER als aanbeveling opnemen in de rapportage, deze valt niet onder code 5-8.

7.5 Validatiemeting (code 5-9)

Indien gewenst kan door het Rijksvastgoedbedrijf worden gevraagd om een plan van aanpak op te stellen voor een validatiemeting conform SCi-548, prijsaanbieding wordt gedaan op basis van loonkosten. De OPDRACHTNEMER dient, als dit het geval is, vooraf in overleg te treden met het Rijksvastgoedbedrijf over de inhoud van het plan van aanpak. Vervolgens kan het Rijksvastgoedbedrijf besluiten een offerte uit te vragen voor het uitvoeren van het gestelde in het plan van aanpak (begeleiding en coördinatie conform code 3-1), waarvoor de OPDRACHTNEMER een prijsaanbieding indient op basis van loonkosten.

Het Rijksvastgoedbedrijf heeft inspraak in de uit te nodigen partijen voor de uitvoering van de validatiemeting.

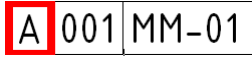
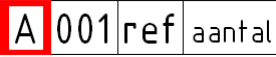
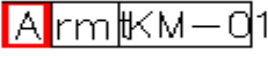

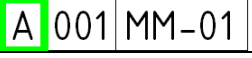
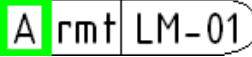
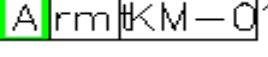

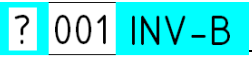

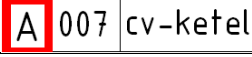
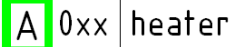
7.6 Inlegvel SMART (code 5-10)

Indien gewenst kan door het Rijksvastgoedbedrijf worden gevraagd om een inlegvel SMART, inclusief SMART-uitdraai, bijvoorbeeld in geval van gewijzigde wet- en regelgeving. De OPDRACHTNEMER dient hiervoor een prijsaanbieding in op basis van een start- en eenheidstarief.

8 Begrippenlijst

AIR	Asbestinventarisatierapport
AKR	Asbestkostenraming
EVA	Eindrapport verwijdering asbest
AVB	Asbestverwijderingsbedrijf
ABP	Asbestbeheersplan
Gebruiker	De partij of zijn vertegenwoordiger die het gebouw gebruikt, eerste aanspreekpunt voor het Rijksvastgoedbedrijf met betrekking tot het onderhoud/beheer van het gebouw.
BOEI Inspectie	Inspectie ten behoeve van Brandveiligheid - Onderhoud - Energie - Inzicht in voldoen aan wet- & regelgeving
Calamiteit inzake asbest	Onder een (asbest)calamiteit of asbestincident verstaat men een situatie waarbij en direct blootstellingsrisico ontstaat als gevolg van een onvoorziene gebeurtenis en/of het onoordeelkundig omgaan met asbesthoudende materialen. Hoofddoel is het direct voorkomen van blootstelling van mens en milieu. Bij een calamiteit is er meestal sprake van één bron en moet onder tijdsdruk worden gehandeld. De in dit document beschreven wensen en eisen m.b.t. een asbestinventarisatie kunnen daardoor tijdelijk van onderschikt belang zijn. Te allen tijde dient aan de wet- en regelgeving te worden voldaan.
NEN 2991	Een handleiding ter beoordeling van blootstellingsrisico's aan asbest voor gebruikers en derden in gebouwen, woningen, constructies, gebouwen en leegstaande bouwwerken waarin asbesthoudende materialen zijn verwerkt. Waar in de tekst NEN 2991 wordt genoemd, wordt steeds de laatste actuele versie bedoeld.
PBM	Persoonlijke Beschermingsmiddelen
PvA	Plan van Aanpak. Wordt toegepast bij complexe situatie voorafgaand aan het opstellen van een bestek.
PROJECTLEIDER van de het Rijksvastgoedbedrijf	Degene die namens het Rijksvastgoedbedrijf contactpersoon is voor de binnen een nadere overeenkomst uit te voeren werkzaamheden.
Accountmanager van de OPDRACHTNEMER	Degene die namens de OPDRACHTNEMER contactpersoon is voor de binnen een nadere overeenkomst uit te voeren werkzaamheden.
Het Rijksvastgoedbedrijf	Het Rijksvastgoedbedrijf organiseert de huisvesting van het Rijk en beheert de huisvesting van het ministerie van Defensie, daarnaast ontwikkelt en beheert hij zijn vastgoed en handelt als opdrachtgever in deze raamovereenkomst
RRU	De Rijksvastgoedbedrijf Standaard besteksbepalingen
Verwijderen van asbest (Saneren)	Het nemen van acties die tot gevolg hebben dat de kans op de emissie van asbestvezels naar de lucht wordt verkleind tot ten minste het niveau zoals omschreven in de desbetreffende wet- en regelgeving (beheersen en/of isoleren met beheersplan of verwijderen/slopen) uitgevoerd door een gecertificeerd AVB
WO	Werkomschrijving voor het aanvragen van een offerte voor het verwijderen van asbest in een eenvoudige situatie.
Screening	Controle op een eventueel strafrechtelijk verleden. Het

	Rijksvastgoedbedrijf vereist veelal een VOG (Verklaring Omtrent Gedrag). De gebruiker van een gebouw kan daarnaast vanwege de aard van haar bedrijfsproces eventueel een uitgebreid onderzoek eisen voordat toegang tot het gebouw wordt verleent. OPDRACHTNEMER dient er rekening mee te houden dat zo'n uitgebreidere screening meer tijd in beslag neemt.
Werkveldspecifieke certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties en asbestverwijdering	<p>Certificatieschema voor de asbestinventarisatie van aanwezige asbest, asbesthoudende producten en asbest besmet materiaal of asbest besmette constructieonderdelen in een bouwwerk of gebouw voorafgaand aan</p> <ul style="list-style-type: none"> - het geheel of gedeeltelijk afbreken van bouwwerken en/of gebouwen; - het verwijderen van asbest; - het opruimen van asbest na een incident <p>vast te leggen in een AIR inclusief risicoclassificaties Schemacertificering. Waar in de tekst het werkveldspecifieke certificatieschema voor de procescertificaten asbestinventarisaties en asbestverwijdering wordt genoemd, wordt steeds de laatste actuele versie bedoeld.</p>

Afkortingen	
MM	materiaal monster
KM	kleefmonster
LM	luchtmonster
Symbolen	
	aanduiding asbestbron
	aanduiding geen asbestbron
	Element is asbesthoudend - elementnummer - monsternummer
	Element is asbesthoudend en refereert naar het element, waarvan het monster genomen is. Per gevel of per verdieping de aantallen opgeven in stuks of m ² . De opgegeven referenties in de tekeningen moeten in het tabel overzicht resultaten van hoofdstuk 1 Samenvatting opgenomen worden.
	Kleefmonster is asbesthoudend - ruimtenummer - monsternummer
	Luchtmonster hoger dan toegestane concentratieniveau - ruimtenummer - monsternummer
	Element is niet asbesthoudend
	Luchtmonster beneden toegestane concentratieniveau
	Kleefmonster is niet asbesthoudend
	Ruimte, die alleen door sloop toegankelijk is
	Element, dat alleen door sloop toegankelijk is
	Oppervlak aanduiding asbesthoudend element
	Oppervlak aanduiding niet asbesthoudend element
	Element is asbesthoudend op basis van de gegevens van de fabrikant
	Element is niet asbesthoudend op basis van de gegevens van de fabrikant

Asbesttermen	
Asbestbron	Element of onderdeel dat asbest bevat.
Asbesthoudend	Materiaal dat asbest bevat.
Asbestvrij	Er zijn nooit asbesthoudende materialen in betreffend pand gebruikt; dit geldt in ieder geval voor objecten waarvan de bouw na 1-7-1993 is aangevangen. (RVB houdt als peildatum 31 december 1993 aan).
Asbestschoon	Asbestschoon is een object wanneer alle in of aan het object aanwezige asbest is verwijderd, uitgezonderd het asbest waarvan de verwijdering om technische redenen een inspanning vereist die onevenredig is aan het risico dat het betreffende asbest schade zal toebrengen aan de gezondheid van personen. Bijvoorbeeld asbestelementen in de fundering, spouw of kolom van een object. Deze elementen zijn volledig afgeschermd en niet te bereiken zonder dat de integriteit van het object wordt aangetast.
Asbestveilig	Asbestveilig is een object waar de aanwezige asbestbronnen geen blootstellingsrisico's vormen en er sprake is van een beheersbare situatie
Monstername	Op een deskundige wijze steekproeven nemen van een materiaal, stof en de lucht, zodat en representatief beeld ontstaat van de eigenschappen van het materiaal, stof of de lucht.
Direct verpakken	De asbesthoudende bron wordt ter plaatse dubbel verpakt en afgevoerd.

9 Overzicht bijlagen

Bijlage A Programma van Eisen "ASBESTADVIESDIENSTEN"

A1 Op te leveren documenten

A2 Organisatie Het Rijksvastgoedbedrijf en overlegstructuur

A3 Kwaliteitsborging

- i) Asbestbeheersplan (ABP)
- j) Invulinstructie Het Rijksvastgoedbedrijf Standaard besteksbepalingen
 - Deel 1: Besteksformat
 - Deel 2: Invulinstructie
- k) RVB model tekeningen AIR
- l) Checklist object gerelateerde zaken t.b.v. asbestinventarisatie

Bijlage I

Checklist object gerelateerde zaken t.b.v. asbestinventarisatie

	Aanwezig (ja/nee)	Ruimte	Bijzonderheden
Installaties			
Werktuigbouwkundige installatie		cv.-ruimte	Remeha, gas 3 bouwjaar 1989 is asbestvrij.
Ventilatiekanalen		gehele gebouw.	gegalvaniseerd plaatstaal
Water		technische – ruimte, werkkasten op alle verdiepingen	geiser en boiler bouwjaren 1995. fabrikaat en bouwjaar altijd vermelden gehele installatie koper
Riolering		gehele gebouw	kunststof en gietijzer
Elektrische installaties		-	-
Verticaal transport (bv. lift)		-	-
Overig		laboratorium	Zuurkasten asbestvrij.
Wanden schachten en holle ruimten			
Spouwmuren		Alle gemetselde buitenmuren	Volgens bestek geen asbest aanwezig.
Schachten		Doucheruimte en cv ruimte	Bij inspectie geen asbest waargenomen.
Holle ruimten		-	-
Kit/stopverf/verf		-	-
Brandwerende constructies			
Brandcompartimenten		-	geen
Brandwerende bekleding draagconstructies		-	-
Brandwerende constructies naar aanliggende ruimten		cv.-ruimte	plaat op deur
Kit/stopverf/verf		-	-
Afwerking en decoraties			
Stucwerk		-	-
Vloerbedekking		divers	Heugategels en linoleum
Natuursteenvervangers		-	-
Alle imitatiesteenachtige materialen		keuken	aanrechtblad
Scheidingswanden e.d.		begane grond	gipswanden
Kit/stopverf/verf		-	-
Waterkerende constructies			
Golfplaten		-	-

Baanvormige dakbedekking		dak	bitumen
Gevelbekleding		-	-
Waterkerende lagen in buitenwanden en daken		-	-
Natuursteenvervangers zoals vensterbanken en muurafdekking		-	-
Kit/stopverf/verf		-	-
Tijdens de bouw toegepaste asbesthoudende producten			
Verloren bekisting in betonconstructies		in bodem	volgens bestek
Stelmateriaal onder balken, kozijnen e.d.		-	-
Historische gegevens			
Locaties waar reeds eerder asbest is verwijderd		-	-
Overige gegevens			
Kluis/kluisdeur (Is als voorbeeld genoemd, alleen vermelden indien in het object aanwezig).		Repro 0.12	fabrikaat bouwjaar

Deze lijst aanvullen indien relevante gegevens van het te onderzoeken object op deze lijst niet voorkomen.